

Оримамо 22.05.24
Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ-26.133.068
ДФ.Н., проф. Махачашвілі

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.068
у Київському столичному університеті
імені Бориса Грінченка
доктору філологічних наук, професору,
завідувачу кафедри германської філології
Факультету романо-германської філології
Русудан МАХАЧАШВІЛІ

Відгук

офіційного опонента **Поворознюк Роксолани Владиславівни**, доктора філологічних наук, професора, професора кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка про дисертаційну роботу Сіваєвої Ольги Сергіївни **«Вербалізація HEALTH в англomовному медійному дискурсивному просторі»**, подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія (Київ, 2024).

1. Актуальність дисертаційного дослідження. Дисертаційне дослідження, виконане в руслі інтегрованого підходу, присвячене актуальній темі вербалізації концепту HEALTH у медіатекстах Великої Британії, що мають як різне спрямування (економічне, суспільно-політичне тощо), так і різний ступінь формальності (від широкоформатних медіаречників The Economist, The Guardian до таблоїду The Mirror). Методами дискурсивного аналізу прослідковується діахронна перспектива репрезентації концепту HEALTH та семантична просодія його складників, інтра- та екстралінгвістичні чинники, що сприяли його оформленню в 1980-2021 рр. Використання інструментів корпусно-цифрової лінгвістики, таких як «Sketch Engine» і «Voyant Tools», у статистичному аналізі даних створює об'єктивну картину динаміки лема HEALTH у різних колокаціях, часових проміжках та стильових формах.

Об'єктом дослідження є лема HEALTH та її колокації в медійному дискурсивному просторі Великої Британії 1980-2021 рр., а **предметом** - особливості їхньої вербалізації, виходячи з тематичного спрямування медіаджерела. Таким чином, за **мету** дослідження обрано визначення й опис особливостей вербалізації лема HEALTH та її колокацій у медійному дискурсивному просторі Великої Британії 1980-х, 2000-х і 2020-2021 років.

2. Наукова новизна результатів дисертації. Вперше продемонстрована динаміка вербалізації концепту HEALTH у медійному дискурсивному просторі Великої Британії протягом часових відтинків 1980-х, 2000-х і 2020-2021 років.

Прослідковано зв'язок колокацій із варіативністю тематичного наповнення видань The Economist, The Guardian та The Mirror у відповідні історичні періоди. Здійснено корпусний аналіз концепту HEALTH та його складників у медійних текстах різного спрямування. Новим є, зокрема, дослідження семантичної просодії лем PANDEMIC, DOCTOR, VACCINE як засадничих компонентів тезаурусу здоров'я.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації. Теоретичне значення дослідження полягає в розкритті синергії мови та медіа, окресленні лінгвістичних виявів концепту HEALTH у сучасному суспільстві, дослідженні тенденцій до використання мовних засобів у медійному просторі протягом окремих історичних періодів, зокрема в 1980-х, 2000-х і 2020-2021 роках. У широкій перспективі дослідження сприяє глибшому розумінню культурно-специфічної прагматики медійних текстів медичної тематики, закладає кількісно-орієнтоване підґрунтя висновків про дискурсивні очікування, наміри та реалізацію дискурсивних інтенцій учасників комунікативної ситуації медіадискурсу.

Практичне значення полягає в тому, що результати дослідження можна застосувати у викладанні лінгвістики й суміжних дисциплін, таких як лексикологія, медійна лінгвістика, корпусна лінгвістика, компаративна стилістика, медичний переклад тощо.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати отримані шляхом аналізу статей The Economist, The Guardian, The Mirror 1980-х, 2000-х і 2020-2021 рр., що мають медичне спрямування. Їхня наукова **обґрунтованість і достовірність** доводиться всебічним аналізом вербалізації концепту HEALTH, корпусом дослідження, що впливає з його цілей і потреб, а також ємністю вибірки, що репрезентує досліджувані аспекти медіадискурсу. Комплексна методика вивчення вербалізації HEALTH вміщує напрацювання контекстуально-інтерпретаційного аналізу та дискурс-аналізу, що оприявлює діахронну перспективу репрезентації концепту HEALTH та семантичну просодію його складників, інтра- та екстралінгвістичні чинники, що сприяли його оформленню в 1980-2021 рр., корпусного аналізу емпіричного матеріалу за допомогою інструментів Sketch Engine і Voyant Tools. Опрацювання значної кількості наукових джерел сприяло побудові логічної структури дослідження, яка належним чином відображена у висновках.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. У розділах поетапно

продемонстроване виконання поставлених завдань дослідження. Його методологічний рівень є свідченням того, що Ольга Сіваєва оволоділа необхідними для рівня доктора філософії компетенціями. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Розвиток європейських мов і літератур в контексті міжкультурної комунікації» (реєстраційний номер: 0116U006607).

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 9 від 29 жовтня 2020 р.) та уточнено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 11 від 27 грудня 2023 р.).

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях. Дисертація, виконана Ольгою Сіваєвою, є самостійним науковим дослідженням, що містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних і практичних завдань. Наукові положення достатньо обґрунтовані, отримали необхідну апробацію на наукових конференціях. Основні результати дослідження відображені в 20 наукових публікаціях, із них – 19 одноосібні, 1 – у співавторстві: 7 статтях у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 13 публікаціях, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та довідкових джерел. Загальний обсяг роботи складає 302 сторінки, обсяг основного тексту – 251 сторінка, 10 сторінок – анотації. Список використаних джерел складається із 287 джерел. Дисертація містить 40 таблиць та 66 рисунків.

У першому розділі «Теоретичні засади дослідження HEALTH у медійному дискурсивному просторі» розглядається концепт HEALTH у медійному дискурсі, його багатогранність та складність. Важливість теми здоров'я в медійному просторі зростає через її вплив на соціальні, політичні та економічні процеси. HEALTH розглядається не лише як медико-біологічне поняття, але й як складний феномен, що вивчається в контексті філософії, психології, культурології.

У другому розділі «Методологія дослідження HEALTH у медійному дискурсивному просторі» проаналізовано методологію дослідження HEALTH

у англомовному медійному дискурсі.

У даній розвідці було використано комплексну методику для дослідження концепту HEALTH у медійному дискурсивному просторі. Вона поєднує контекстуально-інтерпретаційний аналіз і дискурс-аналіз, які використовуються для виокремлення мовних складників HEALTH у медійному дискурсі. Крім того, ці напрямки дослідження дозволяють оприяти особливі вербальні засоби, за допомогою яких концепт HEALTH представлений у медійних текстах. Корпусний аналіз включає складання досліджуваних корпусів медіатекстів, обробку їх за допомогою програмного забезпечення, такого як Voyant Tools і Sketch Engine, а також порівняння результатів дослідження отриманої вибірки. Основним методом дослідження вербалізації HEALTH у медіатекстах є корпусний аналіз, а семантична просодія розглядається як інструмент вербалізації HEALTH. Також використано кількісний аналіз для визначення типовості характеристик вербалізації HEALTH, а отримані результати узагальнено за допомогою інтерпретаційного аналізу.

Первинним етапом дослідження було створення вибірки, яка включала тексти із британських суспільно-політичних газет The Economist, The Guardian і таблоїда The Mirror 1980-х, 2000-х і 2020-2021 років.

На другому етапі використовується корпусний аналіз для вивчення частотних та ключових лексичних одиниць HEALTH. Досліджується тенденція до використання цих одиниць у медіатекстах різних періодів, аби повніше окреслити вербалізацію HEALTH у медійному дискурсі.

На третьому етапі були використані дискурсивний і контекстуально-інтерпретаційний аналізи, а також статистичні методи з метою виявлення, які лексичні одиниці, колокації, граматичні структури тощо відрізняють медійний дискурс від інших його різновидів.

Семантична просодія була проаналізована на четвертому етапі дослідження для визначення оцінного значення вербалізації HEALTH у медіатекстах.

На п'ятому етапі даної розвідки отримані результати були узагальнені за допомогою кількісного аналізу. Крім того, було використано порівняльний метод для виявлення спільних і відмінних тенденцій у вербалізації HEALTH.

Аналіз корпусів статей за допомогою «Sketch Engine» та «Voyant Tools» сприяв окресленню ключових лінгвістичних особливостей та відстеженню розташування компонентів у реченнях, як результат сформовано лексико-семантичні групи слів, що забезпечують вербалізацію HEALTH.

У *третьому розділі* «Корпусне дослідження HEALTH у медійному дискурсі» проведено корпусне дослідження HEALTH у медійному просторі, а саме в текстах видань The Economist, The Guardian, The Mirror.

У четвертому розділі «Репрезентація семантичної просодії HEALTH у медійному дискурсі 2020-2021-х років» досліджено семантичну просодію HEALTH у медійному просторі 2020–2021 років видань The Economist, The Guardian, The Mirror.

8. Дотримання академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях. На підставі вивчення тексту дисертації й наукових публікацій, результатів автоматизованої перевірки на антиплагіат та їх експертної оцінки встановлено, що дисертація й наукові публікації виконані самостійно, не містять академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, самоплагіату.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Підкреслюючи належний рівень виконання дисертації, вважаємо за необхідне вказати певні критичні коментарі:

1. Щодо термінології дослідження:

- потребує уточнення статус об'єкту дослідження HEALTH. На сторінках дисертації Ви апелюєте до нього спочатку як до концепту (с. 9, 20 тощо), потім – концепції (с.50), поняття (с.51, 69) і леми (с. 78, 82 тощо). Так само прикметно, що об'єкт дослідження фігурує як в англійській вербалізації HEALTH, так і в українськомовній – здоров'я (с. 63 і далі), і в останньому випадку не вирізняється з-поміж інших лексичних одиниць лапками або літерним оформленням. Що саме є фокусом Вашої розвідки: концепт, концепція, поняття чи лема? Чи можемо ми говорити про універсальність отриманих висновків для його англійської й українськомовної вербалізації?

- у дослідженні згадуються «специфічні терміни, що презентують специфіку ... років» (с.124, 160), а також «унікальні теми для [певного видання] (с. 245, 264 тощо), в зв'язку із чим виникає потреба у визначенні «специфічності» й «унікальності», які є елементами концептуально-предметного апарату дослідження.

2. Щодо методології корпусного аналізу:

- не конкретизовано, чому саме леми PANDEMIC, DOCTOR, VACCINE вирішені авторкою як ключові для концепту HEALTH. Цей висновок було зроблено на основі кількісного чи інтерпретаційного аналізу? Чи спостерігається таке саме центропрямоване тяжіння протягом усіх історичних періодів, описаних у дослідженні?

3. Щодо матеріалу дослідження:

- видання The Mirror охарактеризоване на с. 111, 176 як таке, що «спрямоване на робітничу аудиторію». Чим підкріплюється дане твердження?

4. В аналізі мовного матеріалу хотілося б вказати наступні суперечності:

- авторка слушно зазначає, що стеження за життям знаменитостей створює

моду на здоровий спосіб життя. Проте чи не спостерігаються кардинальні зміни в інтерпретації харчових звичок принцеси Діани (с.113) в сучасний період, коли мода на схуднення визнана головною причиною РХП та ранньої смертності? Як ці зміни в ментальному налаштуванні читачів оприявлюють себе в медіапросторі?

- не можемо погодитися із твердженням на с. 98 про те, що «дієслово affect має негативне забарвлення, але втрачає асоціацію з негативною оцінкою, коли зустрічається в «наукових» реєстрах» та твердженням на с.117 про те, що частіший ужиток іменника care в поєднанні з HEALTH у виданні The Economist свідчить про «більше занепокоєння суспільства цією проблематикою», адже вони (ці твердження) не підкріплені емпіричним матеріалом;

- словосполучення medical mysteries потрактовується авторкою на с.247 як «лікарська таємниця» («наслідки їх порушення є непередбачуваними»), однак насправді мова йде про випадки, які медицина ще не здатна пояснити. В будь-якому разі незрозуміло, чому, як стверджує авторка, вони «у медійному дискурсі часто набувають нейтрального відтінку» (с. 247).

5. Є зауваження щодо викладу інформації:

- завдання 1 і 2 фактично повторюють одне одного;

- наприкінці тексту дослідження не окреслені перспективи подальших наукових пошуків; у висновках до розділів відсутній перелік публікацій авторки, де відображені описані результати;

- робота не позбавлена стилістичних огріхів. Зустрічаються повтори однакових фрагментів (с. 6, 28, 64; с. 7, 28 (двічі)), хибнодруки та інтерференції на кшталт «натуральне середовище» (с.28), «сфабрикована взаємодія» (с.46), «загрожени громади» (с. 112) тощо.

Поза тим, висловлені коментарі та зауваження не є остаточними чи категоричними. Позиції та переконання авторки мають право на відстоювання під час захисту дисертації.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною й практичною значущістю дисертація О.С. Сіваєвої відповідає спеціальності 035 Філологія, галузь знань 03 Гуманітарні науки. Здобувачкою повністю виконано освітню та наукову складову підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти й накопичено теоретичні знання, уміння, навички та компетентності, достатні для розв'язання комплексних проблем у царині професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, опановано методологію наукової діяльності.

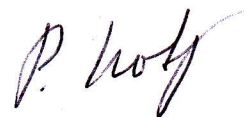
11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

Дисертація «Вербалізація HEALTH в англomовному медійному дискурсивному просторі» є завершеною науковою працею, в якій її авторкою, Сіваєвою Ольгою Сергіївною, отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для розвитку соціолінгвістики та дослідження медіадискурсу.

Дисертаційна робота відповідає п.6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023, а авторка роботи – Сіваєва Ольга Сергіївна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Офіційний опонент:

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри теорії та
практики перекладу з англійської мови
Навчально-наукового інституту філології
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Роксолана ПОВОРОЗНЮК

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР НДЧ
КАРАУЛЬНА Н.В.
06.05.2024

